

JORDI ORIOL, «Visions, reflexes i reflexions sobre el text teatral», a la revista (*Pausa.*), núm 37, 2015.

Quan em demanen que defineixi el meu procés d'escriptura, m'és difícil posar-ne una etiqueta, un marc únic que defineixi la meva manera d'escriure... Ja que m'agraden diversos i ben diferenciats «gèneres» textuais, i no em caso definitivament amb res. Tot i així, m'adono que la majoria dels meus textos dramàtics estan plenament lligats a l'espai, al temps i a la llengua que uso i visc, com també a la voluntat escènica amb què han estat ideats. I això sol tenir un gran punt en contra, si un pretén obrir-se portes, internacionalitzar-se i cercar nous públics; però, és clar, no ho faig de forma premeditada. No m'hauria d'estranyar, doncs, que aquesta sigui l'etiqueta que els altres solen penjar a la meva escriptura dramàtica: «un autor local, que juga amb les paraules, i després no es pot traduir». Però és que... com es pot escriure sense jugar amb les paraules?

Quan escric, no puc destriar la forma del contingut. Sovint, un cop esbrino de què em ve de gust parlar, i abans de pensar en l'argument (o estructura) de la història, se m'acut

el format. La manera com exposaré la temàtica. La forma, el gènere, la paleta de color de l'obra. És una forma de motivar-me. Per no partir del full completament en blanc; i per posar-me en una nova situació, per no utilitzar els recursos narratius amb què ja he treballat. D'alguna manera, la forma també parla del tema del qual vull parlar. I la història que en surt s'adapta a la forma, però també a l'inrevés. Una mama de l'altra, i l'altra de l'una. De sobte, m'adono que estic usant certs preceptes de l'escriptura ouliponiana, però encarats a l'escena.

Abans d'escriure (un text dramàtic) acostumo a pensar —encara que només sigui una motivació per escriure'l— en el personatge, la situació, l'escenari, la llum, el so o la música que s'hi sentirà... però, sobretot, què veurà i sentirà el públic en aquell precís moment. No en puc prescindir, ja que no escric un text per ser llegit, sinó per ser executat precisament en un acte escènic, performàtic.

I, és clar, el públic de l'espectacle tindrà una sola experiència d'una autoria compartida, i no serà tan sols la del text, sinó de la manera en com està dit pels actors (en cas que ho executin actors), les pauses entre paraules, l'entonació, el volum, però també l'entorn en què es diu o

es projecta, el silenci o soroll o música que el sustenti, la llum o el/s focus d'atenció que guia la mirada del públic...

Això que sembla tan evident, i que tot escriptor de teatre confessarà que ja ho sap i ho té ben en compte, deixa de ser-ho quan apareixen els drets d'autor. La majoria dels autors de teatre «de text» continuen cobrant ells sols el 10% de recaptació de taquilla (corresponent als drets d'autor). I això és ben trist, perquè, de sobte, aquest ofici que tothom considera un «treball en equip»... quan arriba l'hora de cobrar desapareix el sentiment col·lectiu. Jo sóc del parer que a cada projecte s'ha de fer una relació de desglossament de drets d'autor diferent: la música, l'espai, la llum, l'audiovisual, la coreografia, la creació d'objectes o titelles, els invents de maquinària... fins i tot la interpretació; tot això (i altres elements que intervinguin de forma creativa) cal tenir-ho en compte com a autoria si es pretenen cobrar drets d'autor. Quan l'obra fa funcions o va de bolos, qui sol cobrar és l'autor/a del text, però sovint s'obliden de la persona que ha escrit la música, de la que ha dissenyat l'espai, el vestuari, les llums... Cadascú hauria de cobrar el percentatge equivalent i just de la seva autoria.

Així és com jo ho veig, i com he fet sempre en els meus espectacles.

Considero, per tant, que la majoria dels textos «dramàtics» que he escrit no han estat acabats i no han pres el seu sentit últim fins que no s'han posat en escena, fonent-se amb la resta d'autories (algunes ja pensades durant el procés d'escriptura però impossibles de plasmar en forma d'acotació o en paraules en un paper). I aquesta és la raó per la qual, en general, no m'agrada passar els meus textos de teatre (sense un suport audiovisual), pel fet que no poden ser llegits conjuntament amb la resta d'elements que formen part de l'autoria final. Ja que, quan sé que el text que estic escrivint el dirigiré jo, aquest no deixa de ser un material de partida, els fonaments per acabar d'edificar l'espectacle durant els assajos. Tot i així, i per contra, també he concebut textos a tall de partitura musical, que exigeix seguir un tempo, un ritme, una entonació precisos, que estan marcats amb un codi i un seguit de nomenclatures que miro de crear in situ per tal que pugui ser llegit i interpretat de manera òptima.

Però aquest «text-material» —les paraules fixades en un paper que em serveixen per construir l'espectacle—,

encara que no segueixin lleis aristotèliques de construcció dramàtica (d'inici, nus i desenllaç), no bandegen en cap cas la «representació». Considero el teatre i l'art en general (i, per tant, també l'escriptura) una metàfora. Com bé apuntava Aristòtil, una metàfora del món i de l'ésser humà. Perquè, tot i que l'autor vulgui defugir dels preceptes de la «mimesi» aristotèlica, l'espectador sempre tendirà a buscar signes o missatges ocults per poder-los desxifrar (les metàfores). Però no parlo d'«entendre» allò que vol i pretén dir l'autor (com a espectador un ha de ser capaç d'oblidar-se què pretenia comunicar l'autor), sinó d'entendre el que un es permet entendre. Allò a que un li remet aquell text i la resta de l'espectacle; allò amb què un connecta. El mateix que passa quan escoltes música, quan mires una peça de dansa de pur moviment o una pintura abstracta. Que jo sàpiga, ningú no és capaç de contemplar res abstraient-ho del seu bagatge, dels seus records, les seves experiències i la seva cultura. I, de la mateixa manera, és ben difícil d'escriure un text o crear una peça, intentant defugir d'un mateix i ser radicalment innovador o abstracte. No ens podem abstraure de nosaltres mateixos i, per tant, el text que escrivim durà implícita la representativitat. La metàfora.